

بسم الله الرحمن الرحيم

Hz. Ömer Kızını Diri Diri Gömdü mü?

Cahiliye dönemi Araplarının çirkin uygulamalarından bir tanesi de hiç şüphesiz ki çocuklarını diri diri toprağa gömmeleriydi. Kur'an'ı Kerîm'in bir çok ayetinde bu trajik ve çirkin uygulamaya işaret edilmiştir.[1] Sözümüze cahiliye dönemi Arapları diye başlamış olsak da aslında çocuk gömme/öldürme hadisesinin eski Yunan, Roma, Fenike, İsrailoğulları, Çin, Hint ve Avustralya toplumlarında da uygulandığı bilinmektedir. Bu uygulamanın sebepleri arasında fakirlik, kurban etme, kız çocuk varlığından rahatsızlık duymak ve bedensel sakatlıklar yer almaktadır.

Bu öldürme hadisesi birkaç şekilde gerçekleşmekteydi:

1: Toprağa Gömme

Özellikle Cahiliye Arapları arasında en yaygın görülen öldürme biçimidir.

2: Suda Boğma, Yüksek Bir Yerden Atma ve Boğazlama

Esasında öldürülenler sadece kız çocukları değil, aynı şekilde erkek çocuklar da öldürülmekteydi. Fakat kızların öldürülmesi söyleminin öne çıkmasının sebebi, öldürülme oranlarının erkeğe oranla daha fazla olmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

---

[1] "Onlardan birine Rahman olan Allah'a isnat ettikleri bir kız evlâd müjdelense içi öfkeyle dolarak yüzü simsiyah kesilirdi." *(Zuhruf, 17),*

"Diri diri toprağa gömülen kız çocuğunun hangi suçla öldürüldüğü sorulduğu zaman..." *(Tekvir, 8-9),*

"Ortak koştukları şeyler müşriklerden çoğuna çocuklarını öldürmeyi süslü gösterirdi." *(En'âm, 137)*

"Onlara birine dişi çocuğu olduğu müjdelendiği zaman içi öfkeyle dolarak yüzü kapkara kesilir. Kendisine verilen kötü müjde yüzünden, halktan gizlenmeye çalışır; onu utana utana tutsun mu, yoksa toprağa mı gömsün? Bak ne kötü hüküm veriyorlar!" *(Nahl, 58-59)*

Kur'ân'ı Kerîm'in birçok yerinde kızların öldürülmesi hadisesine işaret edildiği gibi ''çocuklarınızı öldürmeyin'' şeklinde de değinilmiş ve cinsiyet zikredilmemiştir. [2]

Nitekim bir çok eserde yer alan rivayete göre: Peygamber efendimize biat eden hanım sahabelerden biri olan Kebîre bint Ebu Süfyan, şu itirafta bulunur ve şöyle der:

"Ey Allah'ın Resulü! Cahiliye dönemindeyken dört oğlumu gömdüm."
Bunun üzerine Peygamber Efendimiz de ona **''Dört köle azad et!"** diyerek emreder ve Kebîre de üç köle ve bir cariyesini azad eder. [3]

Bunun dışında da gerek peygamberimize gerek de bazı sahabelere gelip, geçmişte bu fiili yaptıklarının itirafında bulunan başka kimseler de rivayetlerde yer almaktadır.

Fakat konuşmamızın esas konusu: Peygamber Efendimiz'in güzide sahabelerinden olan Mü'minlerin Emiri Ömer b. Hattab'a da kendi kızını diri diri gömme fiilinin nispet edilmesidir. Buradan hareketle bazı kesimler günümüzde Hz. Ömer gibi büyük ve önemli bir şahsiyete hakaret etme yoluna giderken, bazı kesimler de İslâm'ın geçmiş kötülükleri silmesi ve geçmişte çok çirkin fiiller işleyen insanların da, önemli mesafeler kat edebileceği vurgusu yapma adına bunu bir kıssa olarak anlatmaktadır.

Birkaç farklı maksatla da olsa, bu iddianın kitlelere yayıldığını görmekteyiz.

Hz. Ömer Kendi Kızını Diri Diri Toprağa Gömdü mü?

Öncelikle muteber ve temel hiçbir kaynakta Hz. Ömer'in kendi kızını diri diri toprağa gömdüğü şeklinde bir rivayet yer almamaktadır.

Bununla beraber Hz.Ömer, nübüvvetin 6. Yılında Müslüman olmuştu ve o zaman 26 yaşındaydı.[4] Hz. Ömer'in kızı Hz.Hafsa ise Câhiliyye döneminde Kâbe'nin tamir edildiği sene, nübüvvetten beş yıl önce dünyaya gelmiştir.[5] Yani Hz. Hafsa doğduğunda Hz. Ömer'in 15 yaşında olması gerekir. Bu yaştaki bir insan kızını öldürmemişse, olgunlaştığı bir zamanda mı öldürdü? Bazı kişiler Hz. Ömer'in Hafsa öncesinde de bir kızı olduğunu, hatta onu gömerken küçük kızın Hz. Ömer'in sakalını çektiğine dair tuhaf rivayetler uydurmaktadır. Öncelikle bu kişilerden bu iddianın sağlıklı bir delilini talep eder ve kendilerine sorarız: 15'inden de küçük yaşta baba olan birinin tutup çekilecek kadar uzun bir sakalı nasıl olabilir? Ayrıca Hafsa öncesinde bir başka kız çocuğunu da nereden çıkardınız? Nakli ve akli açıdan bu iddianın itibar edilecek bir yanı yoktur.

---

[2] "...çocuklarınızı öldürmeyin..." (En'am 151; İsra 31),
"...çocuklarını öldürmeyi..." (En'am 137),
"...çocuklarını öldürenler..." (En'am 140),
"...çocuklarını öldürmemeleri..." (Mümtehine 12)

[3] *Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, 15/15; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, 4/18; İbn Hacer, el-İsabe, VIII, 93.*

[4] İbn Sa'd, 3, 269-270

[5] İbn Sa'd, 8, 81.

Ayrıca Hz. Ömer'in kızı Hafsa, o dönemde okuma yazma bilen nadir insanlardan olup, saygın bir aile mensubu olarak iyi bir şekilde yetiştirilmişti. Burada kızını gömen Hz. Ömer portresi ile tamamen zıt bir realite ile karşı karşıyayız.

Bununla beraber çocuk gömme hadisesi her Cahili Arap ailenin yapmakta olduğu bir fiil değil, belirli ekonomik-sosyal koşullar içerisinde yaşayan bir takım insanların yapmış olduğu bir fiildi.

Hz. Ömer'in akrabalarından olan Zeyd İbn Amr'ın çocukların gömülmesine şiddetle karşı çıkan birisi olduğunu ve ekonomik sebeplerle gömülecek bazı çocukları parayla kurtardığı bilgisini de hatırlatmak isterim. Zeyd ve ailenin diğer mensupları, başka ailelerin çocuklarını kurtardılar da kendi yeğenlerini es mi geçtiler?

Hz. Ömer İle Bu İddia Neden ve Nasıl İlişkilendirildi?

Yine Peygamberimize gelip de bu fiilin itirafını yapanlardan birisi de Kays b. Âsım'dı kendisi Cahiliye zamanında 8 çocuğunu gömmüştü. Bu rivayet Hz. Ömer tarafından aktarılmaktadır.[6] Belki bir hata, bir kasıt, belki de Hz. Ömer'in celalli mizacı ile ilişkilendirmek isteyen birileri tarafından, Kays b. Âsım'ın hadisesi Hz. Ömer' e mal edilmiştir…

Bu konuda zikredilen başka bir rivayet vardır ki o da: "Cahiliye devrinde yaptığımız iki şey vardı ki bunlardan birini hatırladıkça güler, diğerini hatırladıkça ağlarım. Helvadan put yapıp tapar, acıktığımızda yerdik. Bunu hatırladıkça gülerim. Ağladığım şey ise kızlarımızı diri diri toprağa gömmemizdir." şeklindedir.

Bu ifadede Hz. Ömer'in kendi kızını toprağa gömdüğü değil, o dönemde kızların diri diri gömüldüğü anlatılmaktadır. Ayrıca Hz. Ömer'e nispet edilen bu cümle, hiç bir güvenilir ve tarihi kaynakta yer almamaktadır.

Sonuç olarak tekrar hatırlamalıyız ki: Hz. Ömer bırakın kendi kızını diri diri gömmeyi, kızı Hafsa'yı güzel bir şekilde yetiştirmiş ve büyütmüştür. Hem Hz. Ömer'in hayatı ve ailesi hem de iddia edilen rivayetlerin dayanaksız oluşu, bu söylentiye asla itibar edilmemesi gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Yüce Allah en doğrusunu bilendir.

Ozan Ay
27.03.2020

[6] Taberani, Mu'cemu'l-Kebir, 18/337; Beyhaki, es-Sünenu'l-Kübra, Thk.: Muhammed Abdulkadir 'Ata, Mekke 1414/1994, 8/116.